Філологічні науки

УДК 811.161.2'373

Завгородня Ганна Янівна

студентка

Приазовського державного технічного університету

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ТЕКСТАХ ГАЗЕТНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

Анотація. *У статті розглядається функціональні особливості фразеологічних одиниць у текстах газетних повідомлень. А саме розшифровується поняття «текст», «газетний текст». Увага приділяється функціональним характеристикам фразеологічних одиниць. На початку статті, окрім пояснень понять «текст», «газетний текст», розкривається поняття «фразеологія», «фразеологічні одиниці».*

Ключові слова*: фразеологія, фразеологічні одиниці, текст, газетний текст.*

Для сучасних читачів усе більш актуальними і цікавими стають газетні публікації. Точна передача інформації важлива і тому засоби масової інформації займають дуже важливе місце у нашому житті. На нашу думку, недостатньо уваги приділено мовним засобам, зокрема фразеологічним одиницям, які можуть впливати на мислення читача за допомогою різноманітних функцій. В цьому і полягає актуальність даного дослідження.

Дана стаття присвячена дослідженню функціональних характеристик фразеологічних одиниць у текстах газетних повідомлень. Тому метою є аналіз функціональних характеристик фразеологічних одиниць у текстах газетних повідомлень.

Об'єктом даного дослідження стали фразеологічні одиниці у текстах газетних повідомлень, а предметом їх функціональні характеристики.

Як ми знаємо, преса є однією з найдавніших форм засобів масової інформації. Вона відіграє важливе значення в культурному та політичному житті і допомагає людині орієнтуватися в навколишній дійсності.

Газети посідають значну роль в сучасному житті. Адже, газета – це засіб інформації та засіб переконання. Вона розрахована на масову і в одночас дуже неоднорідну аудиторію, яку необхідно утримати.

В даний час поняття «текст» не отримало чіткого визначення. Поняття є багатоаспектним, отже, можна припустити різні його визначення.

Текст прийнято визначати як інформаційний простір, як мовленнєвий твір, як знакову послідовність.

У семіотиці під текстом розуміється осмислена послідовність будь-яких знаків, будь-яка форма комунікації, в тому числі обряд, танець, ритуал тощо. У філології, зокрема мовознавстві, під текстом розуміється послідовність вербальних (словесних) знаків [1, с. 67].

У нашому дослідженні увага приділяється текстам газетних повідомлень. Отже, необхідно розглянути поняття «газетний текст».

Газетний текст – це базовий компонент засобів масової інформаціїї. Газетна публіцистика є своєрідним дзеркалом, яке показує нам різноманітні події і звертається до щоденних проблем суспільства – політичних, соціальних, побутових, філософських тощо.

Тобто, газетний текст – це твір, що характеризується завершеністю і виконаний у вигляді газетної статті. Він має інформовану цілеспрямованість і певну установку впливу на читацьку аудиторію.

Газетні повідомлення привертають до себе увагу представників різних суспільних наук, а саме економіки, соціології, психології, а також

ця сфера привертає увагу і лінгвістів. Матеріали газетно-інформаційного жанру складають основний зміст газетних текстів.

Ефективність газетного тексту багато в чому визначається його заголовком, адже перше, що ми бачимо у газетних повідомленнях – це заголовок. Окрім цього, дослідження психологів показують, що близько вісімдесяти відсотків читачів приділяють увагу тільки заголовкам.

У функціонуванні фразеологічних одиниць у газетних повідомленнях найяскравіше проявляються зображувально-емоційна і зображувально-змалювальна функції. Розглянемо, що саме це за функції.

Зображувально-емоційна функція, по-перше, допомагає авторові зобразити свої почуття, ставлення до фактів, подій, а по-друге, викликає відповідні емоції в читачів. А зображувально-змалювальна функція фразеологізмів у мові газетних повідомлень сприяє наочності у вираженні думок і почуттів, які автор прагне передати у формі образних уявлень, тобто допомагає чіткіше зобразити та передати думки й почуття [5, с. 130].

Весь обсяг тексту ділиться на окремі, більш дрібні відрізки: частини, глави, абзаци.

Початок тексту, під яким можна розуміти початкові рядки твору, обмежений рамками першого абзацу, це формально-смисловий відрізок змісту статті. Починаючи читати газетне повідомлення складається уявлення про наступні частини тексту. Тобто, початок повідомлення є своєрідним заголовком, поштовхом до сприйняття наступної інформації у повідомленні.

У даній статті ми розглядаємо функціональні характеристики фразеологічних одиниць. Отже, дослідження присвячено аналізу фразеології.

Об'єктом дослідження стали фразеологічні одиниці у текстах газетних повідомлень, а предметом – їх функціональні характеристики.

У якості вибіркового практичного матеріалу слугуватимуть фразеологічні одиниці взяті з текстів газет.

Фразеологічні одиниці вивчає така наука як фразеологія. Тобто, фразеологія – це розділ мовознавства про сталі сполучення слів з цілком чи частково переосмисленим значенням.

Термін «фразеологічні одиниці», що був запроваджений В.В. Виноградовим, використовувався для позначення тих сполучень, котрі не утворюються у процесі мовлення, а відтворюються традиційно. Автор виділяє найбільш суттєві ознаки фразеологічних одиниць та визначає їх як: готові утворення, які не утворюються у процесі мовлення та пам'ять видає їх як готові формули; одиниці, для яких характерна сталість у складі, структурі та семантиці; звукові комплекси, складові компоненти яких мають два або більше основних наголосів; розчленовуванні утворення, компоненти яких сприймаються мовцем як слова [2, с. 34].

Сукупність усіх цих ознак суттєво вирізняє фразеологізми від слів чи вільних словосполучень.

Отже, фразеологічні одиниці можна розуміти як окрему самостійну одиницю мови, яка характеризується фразеологічним значенням, компонентним складом, граматичними категоріями, відтворюваністю у мові.

Фразеологічна одиниця є не тільки зручна у відтворенні, але й є частиною асоціативного ряду. Розтлумачимо цю думку. У кожної нації є свій набір символів, знаків, зрозумілий кожному без їх тлумачення. Використовуючи їх, носії мови створюють образи, доступні кожному й водночас стислі. Це має важливе значення у роботі засобів масової комунікації, котрі намагаються подати якнайбільше повідомлень [1, с. 95].

Визначивши фразеологічні одиниці як мовну одиницю фразеологічного рівня, розглянемо її функціональні характеристики.

Відомо, що фразеологізми за своєю структурою не відрізняються від звичайного словосполучення, тобто побудовані за зразком тих чи інших вільних синтаксичних конструкцій.

Фразеологізми – це одиниці фразеологічного рівня, який іде за лексичним, з подальшим ускладненням структури, функцій, значення, тому необхідно досліджувати аспекти фразоутворення в плані семантичних особливостей та функціональних характеристик.

Унікальність фразеологізму полягає в тому, що він може змінюватись, а отже, використовуватись і звучати по-іншому. Цієї властивості потребує сьогоднішній інформаційний простір, який прагне розмаїття і нових форм [3, с. 68].

Як ми знаємо, фразеологізми досить часто зустрічаються у мові газети. Це зумовлено деякими причинами, наприклад:

- простота, зрозуміла форма, відтворюваність за простим зразком;
- лаконічність, стислість фразеологічних одиниць;
- образно-метафорична форма, емоційна-експресивна виразність фразеологізмів допомагає створити не тільки певні картини, образи, але й викликає емоційний відгук адресата, а це, в свою чергу, робить текст цікавим, емоційним, цікавішим;
- здатність фразеологічних одиниць давати оцінку, виражати ставлення автора до зображуваних подій;
- здатність фразеологічних одиниць трансформуватися, змінюватися;
- неконкретизована адресованість дає змогу звертатися як до масової аудиторії, так і до конкретної людини.

Таким чином, аналіз фразеологічних одиниць дає змогу не тільки засвідчити різноманітні сфери її живлення, але й простежити за функціональними, семантичними, граматико-структурними змінами.

З боку функціональних характеристик фразеологічних одиниць можна виділити дві найголовніші функції – впливу та повідомлення. У текстах газетних повідомлень посилюється також експресивна функція. Експресія з'являється там, де є можливість зіставлення, посилення певних ознак на основі протиставлення.

Використання фразеологічних одиниць у текстах газетних повідомлень залежить від більшої чи меншої установки та переконання, від рубрики та жанрів, а також від функцій їх використання. Тобто, фразеологічні одиниці у текстах газетних повідомлень допомагають висловлювати відповідну думку більш емоційніше, виразніше тощо [5, с. 127].

Проаналізувавши фразеологічні одиниці у текстах газетних повідомлень можемо говорити про те, що у виданнях наявні фразеологічні одиниці найрізноманітнішої семантики, будови та емоційного забарвлення. Така ситуація зумовлена багатожанровістю газетних текстів.

Функціонування фразеологічних одиниць у текстах газетних повідомлень обумовлена їх мовними властивостями. Зокрема, важливу роль відіграє експресія, яка закладена у семантиці фразеологічних одиниць.

Для прикладу приведемо найбільш уживані функціональні властивості фразеологічних одиниць, зокрема у текстах газетних повідомлень використовуються фразеологічні одиниці, які відображають психоемоційний стан людини («Лише коли прапор розстелили повністю − відлягло від серця»), фразеологічні одиниці на позначення негативної оцінки предметів, явищ («Але ухвалити такий драконівський закон було б самогубством»), також на позначення позитивних якостей («Вона одразу взялася за роботу, бо обіцянки звикла виконувати – це справа честі»). Також присутні фразеологічні одиниці на позначення опису дії («Пробивав свою справу з горем і з бідою, зі сльозами і без сліз, але нічого не вдіяв»),

різних процесів, дій («Співачка запевняє, що незабаром стане на рушник»), показ здібностей, можливостей людини («Журнал колись високо тримав поетичну планку»), показ різних життєвих ситуацій («Вони впіймалися на гачок»), показ становища людини у суспільстві («Він виявився справжньою білою вороною, бо заявив про тиск на директорів шкіл») тощо.

Всі фразеологічні одиниці, які використовуються у текстах газетних повідомлень, слугують для них мовною окрасою, почуттєво-емоційним обрамленням, без якого газетні повідомлення не набули би такого значення для читачів.

На основі дослідженого матеріалу, а саме 250 фразеологічних одиниць, які були взяті за основу дослідження, можна зробити висновки, що функціональні характеристики фразеологічних одиниць доволі найрізноманітніші. Найуживанішими є фразеологічні одиниці на позначення психологічного стану людини, ставлення до осіб, предметів, відображення процесу чи дії тощо.

Вивчення фразеологічних одиниць у текстах газетних повідомлень переконує нас у тому, що вони виступають засобом найяскравішої виразності, емоційної забарвленості тексту.

Література

1. Алексеев В. А. О некоторых особенностях публицистического функционального стиля / В. А. Алексеев // Проблемы журналистики 1973. -№ 2. – С. 3–20.
2. Баранник Д. Х. Образна семантика і газетний текст. Метафора в газеті / Д. Х. Баранник // Про культуру мови : матеріали Респ. наук. конф. з питань культури укр. мови, 1964. – № 5. - С. 155–166.

3. Беднарчик Р.М. Газетний текст в медіалінгвістичному дискурсі / Студентські наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія філологічна. –№4. – Острог, 2011. – С. 9-13.
4. Васильева А. Н. Газетно-публицистический стиль речи : курс лекций по стилистике русского язика / А. Н. Васильева. 1982. – 198 с.
5. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка / Александр Владимирович Кунин. – М.: Международные отношения, 1972. – 278 с.
6. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь. – М.: Высшая школа, 1982 – 893 с.
7. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Знання, 2007 – 494 с.